सोऽहं न पश्यामि परीक्षमाणः कथं स्वस्ति स्यात् कुरुसृञ्जयानां। आत्तैश्वर्य्यो धृतराष्ट्रः परेभ्यः प्रव्राजिते विदुरे दीर्घदृष्टौ।
आशंसते वै धृतराष्ट्रः सपुत्रो महाराज्यमसपत्नं पृथिव्यां। तस्मिन् शमः केवलो नोपलभ्यः सर्व्वं स्वकं मङ्गतं मन्यतेऽर्थं।
यत्तत्कर्णो मन्यते पारणीयं युद्धे गृहीतायुधमर्जुनं वै। आसंश्च युद्धानि पुरा महान्ति कथं कर्णो नाभवद्वोप एषां।
कर्णश्च जानाति सुयोधनश्च द्रोणश्च जानाति पितामहश्च। अन्ये च ये कुरवस्तत्र सन्ति यथाऽर्जुनान्नास्त्यपरो धनुर्द्धरः।
जानन्त्येतत् कुरवः सर्व्व एव ये चाप्यन्ये भूमिपालाः समेताः। दुर्य्योधने राज्यमिहाभवद्यथा अरिन्दमे फाल्गुने विद्य
माने। ७६०
तेनानुबन्धं मन्यते धार्त्तराष्ट्रः शक्यं हर्त्तुं पाण्डवानां ममत्वं। किरीटिना तालमात्रायुधेन तद्वेदिना संयुगं तत्र गत्वा।
गाण्डीवविस्फारितशब्दमाजावशृण्वाना धार्त्तराष्ट्रा म्रियन्ते। क्रुद्धं न चेद्वीक्षते भीमसेनं सुयोधनो मन्यते सिद्धमर्थं।
इन्द्रोऽप्येतन्नोत्सहेत्तात हर्त्तुमैश्वर्य्यं नो जीवति भीमसेने। धनञ्जये नकुले चैव सूत तथा वीरे सहदेवे सहिष्णौ।
साचेदेतां प्रतिपद्येत बुद्धिं वृद्धो राजा सह पुत्रेण सूत। एवं रणे पाण्डवकोपदग्धा न नश्येयुः सञ्जय धार्त्तराष्ट्राः।
जानासि त्वं क्लेशमस्मासु वृत्तं त्वां पूजयन् सञ्जयाहं क्षमेयं। यच्चास्माकं कौरवैर्भूतपूर्व्वं या नो वृत्तिर्धार्त्तराष्ट्रे तदासीत् ७६५
अद्यापि तत्तत्र तथैव वर्त्ततां शान्तिं गमिष्यामि यथा त्वमात्थ। इन्द्रप्रस्थे भवतु मैव राज्यं सुयोधनो यच्छतु भारताग्र्यः।

इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि सञ्जययानपर्व्वणि युधिष्ठिरवाक्ये पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥

॥ सञ्जय उवाच ॥ धर्म्मनित्या पाण्डव ते विचेष्टा लोके श्रुता दृश्यते चापि पार्थ। महाश्रावं जीवितं चाप्यनित्यं सम्पश्यंस्त्वं
पाण्डव मा व्यनीनशः।
न ते भागं कुरवोऽन्यत्र युद्धात्प्रयच्छेरंस्तुभ्यमजातशत्रो। भैक्ष्येण चर्य्यामन्धकवृष्णिराज्ये श्रेयो मन्ये न तु युद्धेन राज्यं।
अल्पकालं जीवितं यन्मनुष्ये महाश्रावं नित्यदुःखं चलञ्च। भूयश्च तद्यशसो नानुरूपं तस्मात्पापं पाण्डव मा कृथास्त्वं।
कामा मनुष्यं प्रसजन्त एते धर्म्मस्य ये विघ्नमूलं नरेन्द्र। पूर्व्वं नरस्तान्मतिमान्प्रणिघ्नन् लोके प्रशंसां लभतेऽनवद्यां। ७७०
निबन्धनी ह्यर्थतृष्णेह पार्थ तामिच्छतां बाध्यते धर्म्म एव। धर्म्मन्तु यः प्रवृणीते स बुद्धः कामे गृद्धे हीयतेऽर्थानुरोधात्।
धर्म्मं कृत्वा कर्म्मणां तात मुख्यं महाप्रतापः सवितेव भाति। हीनो हि धर्म्मेण महीमपीमां लब्ध्वा नरः सीदति पापबुद्धिः।
वेदाऽधीतश्चरितं ब्रह्मचर्य्यं यज्ञैरिष्टं ब्राह्मणेभ्यश्च दत्तं। परं स्थानं मन्यमानेन भूय आत्मा दत्तो वर्षपूगं सुखेभ्यः।
सुखप्रिये सेवमानोऽतिवेलं योगाभ्यासे यो न करोति कर्म्म। वित्तक्षये हीनसुखोऽतिवेलं दुःखं शेते कामवेगप्रणुन्नः।
एवं पुनर्ब्रह्मचर्य्याप्रसक्तो हित्वा धर्म्मं यः प्रकरोत्यधर्म्मं। अश्रद्दधत्परलोकाय मूढो हित्वा देहं तप्यते प्रेत्य मन्दः। ७७५
न कर्म्मणां विप्रणाशोऽस्त्यमुत्र पुण्यानां वाऽप्यथवा पापकानां। पूर्व्वं कर्त्तुर्गच्छति पुण्यपापं पश्चाच्चैनमनुयात्येव कर्त्ता।
न्यायोपेतं ब्राह्मणेभ्यो यदन्नं श्रद्धापूतं गन्धरसोपपन्नं। अन्वाहार्य्यैषूत्तमदक्षिणेषु तथारूपं कर्म्म विख्यायते ते।
इह चेत्ते क्रियते पार्थ कार्य्यं न वै किञ्चित् क्रियते प्रेत्य कार्य्यं। त्वया कृतं पारलोक्यञ्च कर्म्म पुण्यं महत्सद्भिरतिप्रशस्तं।
जहाति मृत्युञ्च जरां भयञ्च क्षुत्पिपासे मनसश्चाप्रियाणि। न कर्त्तव्यं विद्यते तत्र किञ्चिदन्यत्र वै चेन्द्रियप्रीणनाद्धि।
एवंरूपं कर्म्मफलं नरेन्द्र मात्रावहं हृदयस्य प्रियेण। स क्रोधजं पाण्डव हर्षजञ्च लोकावुभौ माप्रहासीश्चिराय। ७८०
अन्तं गत्वा कर्म्मणां माप्रजह्याः सत्यं दमञ्चार्जवमानृशंस्यं। अश्वमेधं राजसूयं सचेष्टा पापस्यान्तं कर्म्मणां मा पुनर्गाः।
तच्चेदेवं द्वेषरूपेण पार्थाः करिष्यध्वं कर्म पापं चिराय। निवसध्वं वर्षपूगान्वनेषु दुःखं वासं पाण्डवा धर्म्म एव।